Experto Pro Bono
Fundacja rozwoju świadomości obywatelskiej

PRAWO ADMINISTRACYJNE

Poradnik prawny z cyklu
"Poznaj swoje prawa".

PORADNIK
Z ZAKRESU EDUKACJI PRAWNEJ

Niniejszy poradnik został przygotowany w ramach zadania publicznego w zakresie prowadzenia w 2023 roku punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie powiatu sokołowskiego we współpracy z **Fundacją Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono** finansowanego z budżetu państwa realizowanego przez **Powiat Sokołowski.**

Ministerstwo Sprawiedliwości

Starostwo Powiatowe w Sokołowie Podlaskim
Powiat Sokołowski

SPIS TREŚCI:

I. USTAWA Z DNIA 31 STYCZNIA 1959 R. O CMENARZACH I CHOWANIU ZMARŁYCH -WYBRANE ASPEKTY……1 – 4

II. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE WYCINKI DRZEW I KRZEWÓW NA NIERUCHOMOŚCIACH……5 – 8

III. PROCEDURA UMIESZCZANIA OSÓB W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ……9 - 12

I. USTAWA Z DNIA 31 STYCZNIA 1959 R. O CMENTARZACH I CHOWANIU ZMARŁYCH-WYBRANE ASPEKTY

WPROWADZENIE

Śmierć jest immanentnie związana z ludzką egzystencją. W chwili śmierci człowieka kończy się odpowiedzialność człowieka za własne ciało i to na innych ludziach spoczywa obowiązek godnego pochówku. Prawo do godnego pochówku nierozerwalnie łączy się szacunkiem dla ludzkich zwłok, które były „świątynią" ludzkiej duszy. Okazując szacunek ciału po śmierci, oddajemy zmarłemu swoisty hołd. Pochówek oraz inne elementy związane z nim, ustawodawca uregulował w **ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych.** Czym jest zatem pochówek? Pochówek jest zespołem obrzędów związanych z grzebaniem zwłok, które są uregulowane prawnie i związane są z kulturą oraz obyczajami danego regionu. Problematykę pogrzebu oraz pochówku można rozpatrywać w wielu płaszczyznach. Celem niniejszego poradnika jest wyjaśnienie kwestii prawnych związanych z procedurami po śmierci człowieka oraz procedurami związanymi z pochówkiem. W tym miejscu warto wspomnieć, że miejscem pochówku ludzkich zwłok w większości przypadków (wyłączając pogrzeby morskie) jest **cmentarz**, słowo to wywodzi języka łacińskiego (coemeterium: miejsce snu, spoczynku) i oznacza miejsce, w którym grzebane są osoby zmarłe. Rozróżniamy dwa rodzaje cmentarzy: **komunalne** i **wyznaniowe**. Utrzymanie i zarządzaniem **cmentarzy komunalnych** należy odpowiednio do właściwych wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, na których terenie cmentarz jest położony, natomiast **wyznaniowych**-należy do związków wyznaniowych.

1.FORMALNOŚCI PO ŚMIERCI BLISKIEJ OSOBY

Pierwszym dokumentem wydawanym po śmierci człowieka jest **karta zgonu.** Karta zgonu jest wystawiana przez lekarza. W przypadku, kiedy śmierć nastąpiła w domu, konieczna jest wizyta lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej (kiedy śmierć nastąpiła w dniu roboczym) lub Nocnej i Świątecznej Pomocy Lekarskiej (kiedy śmierć nastąpiła w dzień świąteczny lub sobotę). Jeżeli osoba zmarła w szpitalu, wtedy obowiązek stwierdzenia zgonu ciąży na lekarzu leczącym pacjenta, bądź na lekarzu dyżurnym. Lekarz, który stwierdził zgon wystawia kartę zgonu. W przypadku nieszczęśliwego wypadku lub nagłego zachorowania, w następstwie których nastąpiła śmierć, do stwierdzenia zgonu uprawniana jest osoba (lekarz), która ostatnia udzielała świadczenia medycznego.

Informacje, jakie powinny znaleźć się w karcie zgonu to:

- imiona, nazwisko oraz nazwisko rodowe,
- data i miejsce urodzenia,
- data zgonu,
- płeć
- numer PESEL,
- przyczyna zgonu
- miejsce zgonu (lub znalezienia zwłok)
- określenie osoby stwierdzającej zgon.

Osoba, której została wydana karta zgonu w terminie 3 dni winna ją przekazać do właściwego Urzędu Stanu Cywilnego celem wydania jednego egzemplarza odpisu skróconego aktu zgonu. W przypadku osoby zmarłej na chorobę zakaźną czas jest skrócony do **24 godzin.** Resumując-karta zgonu jest więc podstawowym dokumentem, na podstawie którego sporządza się akt zgonu. Odpis skrócony aktu zgonu otrzymuje się w dniu zgłoszenia zgonu. Podczas zgłaszania zgonu w Urzędzie Stanu Cywilnego oprócz karty zgonu należy mieć ze sobą dowód tożsamości zmarłej osoby oraz swój dokument tożsamości, np. dowód osobisty, prawo jazdy, paszport. Po otrzymaniu odpisu aktu zgonu **osoba posiadająca prawo do pochowania zwłok** udaje się do administracji cmentarza komunalnego lub zarządcy cmentarza parafialnego (wyznaniowego), gdyż w celu pochowania zwłok wymagana jest adnotacja o odnotowaniu zgonu lub odpis aktu zgonu.

2.INFORMACJE ZWIĄZANE Z POCHÓWKIEM OSOBY ZMARŁEJ:

Prawo pochowania zwłok mają:

- pozostały małżonek/małżonka;
- krewni zstępni, czyli osoby które należą do grona potomków osoby zmarłej, np. dzieci, wnuki oraz prawnuki, zstępnymi będą również osoby przysposobione;
- krewni wstępni, czyli osoby od których zmarła osoba się wywodzi, np. rodzice, dziadkowie;
- krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa, np. rodzeństwo, brat matki, córka brata ojca;
- powinowaci w linii prostej do 1 stopnia, np. teść i teściowa osoby zmarłej.

W kolejnych grupach uprawnionych do pochowania zwłok znajdują się:

- właściwe organy wojskowe określone w przepisach wojskowych - w odniesieniu do zwłok osób wojskowych zmarłych w czynnej służbie wojskowej
- organy państwowe, instytucje i organizacje społeczne - w odniesieniu do zwłok osób zasłużonych wobec Państwa i społeczeństwa.

Kolejną - ostatnią już - grupę uprawnionych do pochowania zwłok stanowią osoby, które dobrowolnie się do tego zobowiążą.

TERMINY CHOWANIA ZWŁOK:

Zwłoki osób zmarłych nie mogą być chowane przed upływem **24 godzin** od chwili zgonu. Wyjątkiem od tej zasady są zwłoki osób zmarłych na niektóre choroby zakaźne, które powinny być natychmiast po stwierdzeniu zgonu usunięte z mieszkania i pochowane na najbliższym cmentarzu w ciągu 24 godzin od chwili zgonu. Zwłoki mogą najdłużej znajdować się w domu do 72 godzin od chwili zgonu. Po upływie tego czasu ciało zmarłego obligatoryjnie musi zostać usunięte z domu. Zdarzają się sytuacje, że nie jest możliwe pochowanie po upływie 72 godzin, mamy wtedy do czynienia z tzw. **odroczeniem terminu pochowania**-w takiej sytuacji zwłoki powinny być przetransportowane do zakładu pogrzebowego lub kostnicy. Ciała osób zmarłych na choroby zakaźne muszą być pochowane na **najbliższym cmentarzu** w ciągu **24 godzin** od momentu zgonu. W przypadku śmierci

osoby, która nie zmarła w wyniku choroby zakaźnej osoby organizujące uroczystość pochówku mają prawo do wyboru cmentarza.

SPOSOBY CHOWANIA ZWŁOK:

Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych wskazuje następujące sposoby pochowania zwłok: mogą być pochowane co do zasady: przez złożenie w grobach ziemnych, w grobach murowanych lub katakumbach, zatopienie w morzu oraz przechowywane w kolumbariach (ten sposób pochówku dotyczy szczątków pochodzących ze spopielenia zwłok). **Grób ziemny** to dół w ziemi, do którego składana jest trumna lub urna. Po złożeniu trumny lub urny dół zasypywany jest ziemią. Grób ziemny niestety nie jest w żaden sposób zabezpieczony przed zapadaniem się i niestety po jakimś czasie może dojść do osunięcia ziemi. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków, które stanowi akt wykonawczy do ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych grób ziemny powinien mieć następujące minimalne wymiary:

- pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami dziecka do lat 6: długość 1,2 m, szerokość 0,6 m, głębokość 1,2 m,
- pozostałe pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami: długość 2,0m, szerokość 1,0 m, głębokość 1,7 m;
- pojedyncze, w których składa się urnę: długość 0,5 m, szerokość 0,5 m, głębokość 0,7 m;
- głębokość grobu rodzinnego ziemnego dla dwóch trumien umieszczonych jedna nad drugą powinna wynosić co najmniej 2,5 m., dla każdej następnej trumny grób powinien być głębszy o 0,8 m;
- groby rodzinne ziemne, w których trumny mają być składane obok siebie na jednym poziomie, powinny mieć następujące minimalne wymiary: długość 2,0 m, szerokość 1,8 m (0,8 m + 0,2 m + 0,8 m), niezależnie od głębokości grobu

Grób murowany ma wymurowane boki aż do poziomu gruntu, a nad trumną lub urną znajduje się murowane sklepienie. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków, które stanowi akt wykonawczy do ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych grób murowany powinien mieć następujące, minimalne wymiary:

- pojedyncze, w których składa się trumnę ze zwłokami: długość 2,2 m, szerokość 0,8 m, głębokość 0,8 m;
- pojedyncze, w których składa się urnę: długość 0,5 m, szerokość 0,5 m, głębokość 0,7 m;
- groby murowane wielournowe, w których składa się urny, powinny mieć wymiary nieprzekraczające wymiaru grobu murowanego pojedynczego: długość 2,2m, szerokość 0,8 m, głębokość 0,8 m;
- groby rodzinne murowane, w których trumny mają być składane obok siebie na jednym poziomie, powinny mieć oddzielne dla każdej trumny komory

o minimalnych wymiarach: długość 2,2 m, szerokość 0,8 m, głębokość 0,8 m., komory powinny być od siebie oddzielone murem lub betonem zbrojonym o grubości co najmniej 0,06 m, niezależnie od głębokości grobu

Katakumby natomiast to podziemne cmentarze, czyli pomieszczenia z wgłębieniami w ścianie, przeznaczone do pochówku zwłok. **Kolumbarium** to miejsce na urnę, w swoim wyglądzie przypomina ścianę. Pochowanie przez zatopienie w morzu dotyczy ciał osób zmarłych na okrętach będących na pełnym morzu, powinny być pochowane przez zatopienie w morzu zgodnie ze zwyczajami morskimi. W tym miejscu należy wspomnieć, że w polskim prawie żadne inne formy pochówku zwłok **nie są dozwolone.** Nie jest zatem dozwolone, np. rozsypanie prochów zmarłego w lesie. Zachowanie takie podlega karze aresztu lub grzywny, gdyż niniejszy czyn stanowi wykroczenie.

3.PONOWNE UŻYCIE GROBU

Zgodnie z ustawą dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych grób ziemny nie może być użyty do ponownego chowania przed upływem 20 lat od poprzedniego pochówku. Warto nadmienić również, że uregulowanie to nie dotyczy grobów przeznaczonych do pochowania zwłok więcej niż jednej osoby **(czyli tzw. groby rodzinne)**, a także do chowania urn zawierających szczątki ludzkie powstałe w wyniku spopielenia zwłok. Konsekwencją powyższej regulacji jest fakt, że w odniesieniu do grobu murowanego przeznaczonego do pomieszczenia zwłok więcej niż jednej osoby, a także do urn zawierających szczątki ludzkie powstałe w wyniku spopielenia zwłok **nie jest konieczne** zachowanie okresu dwudziestu lat dla pochowania następnych osób oraz - po upływie lat dwudziestu wnoszenie kolejnej opłaty. Zgodnie z prawem nie jest również możliwe ponowne użycie grobu po upływie 20 lat, jeżeli jakakolwiek osoba zgłosi zastrzeżenia przeciw temu i uiści stosowną opłatę do zarządcy cmentarza. Zgłoszone zastrzeżenie oraz uiszczenie opłaty sprawi, że grób nie będzie być mógł użyty przez kolejne 20 lat. Wspomnianą opłatę ustala organ cmentarza komunalnego poprzez stosowane zarządzenie, w przypadku cmentarzy wyznaniowych opłatę ustala zarządca cmentarza. Warto w tym miejscu wspomnieć, że nie ma czegoś takiego, jak „dziedziczenie" grobu po bliskiej osobie. Prawo do grobu wygasa wskutek zaniedbania wniesienia zastrzeżenia oraz uiszczenia opłaty. Możliwe jest również zawieranie umów przedłużających termin, przed upływem którego nie wolno użyć grobu do ponownego pochowania. Oznacza to, że regulacja przewidująca brak możliwości pochówku kolejnej osoby **może być przedłużana**, natomiast nigdy nie może zostać skrócona. Wynika to z zasady swobody kontraktowania, która jest jedną z najważniejszych zasad prawa cywilnego. Zabronione jest także ponowne użycie grobu, który ma wartość „pamiątki historycznej". Poprzez grób mający wartość **„pamiątki historycznej"** rozumiemy grób dawny lub zdarzenia dotyczące grobu określane są jako dawne. W stosunku do tych grobów nie obowiązuje zasada składania zastrzeżeń, ani uiszczania opłat, gdyż taki rodzaj grobów wyłączany jest z użytkowania z mocy samej ustawy. Jeżeli cmentarz zostanie zamknięty, to możliwe jest jednak pochowanie na nim zwłok w ciągu 20 lat od daty wydania decyzji o zamknięciu cmentarza, jednakże uregulowanie to dotyczy tylko grobów murowanych.

II. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE WYCINKI DRZEW I KRZEWÓW NA NIERUCHOMOŚCIACH

1.KIEDY NIE TRZEBA MIEĆ POZWOLENIA NA WYCINKĘ DRZEWA LUB KRZEWU?

Zgodnie z **ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** uzyskanie zezwolenia w drodze decyzji administracyjnej nie jest wymagane do wycinki:

- krzewu albo krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m^2;
- krzewów na terenach pokrytych roślinnością pełniącą funkcje ozdobne, urządzoną pod względem rozmieszczenia i doboru gatunków posadzonych roślin, z wyłączeniem krzewów w pasie drogowym drogi publicznej, na terenie nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków oraz na terenach zieleni;
- drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
  a)80 cm - w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,
  b)65 cm - w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
  c)50 cm - w przypadku pozostałych gatunków drzew;
- **drzew lub krzewów, które rosną na nieruchomościach stanowiących własność osób fizycznych i są usuwane na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej**;
- drzew lub krzewów usuwanych w celu przywrócenia gruntów nieużytkowanych do użytkowania rolniczego;
- drzew lub krzewów na plantacjach lub w lasach w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach;
- drzew lub krzewów owocowych, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków lub na terenach zieleni;
- drzew lub krzewów usuwanych w związku z funkcjonowaniem ogrodów botanicznych lub zoologicznych;
- drzew lub krzewów usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu z obszarów położonych między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, z wału przeciwpowodziowego i terenu w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału;
- drzew lub krzewów, które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;
- drzew lub krzewów stanowiących przeszkody lotnicze, usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu;
- drzew lub krzewów usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu ze względu na potrzeby związane z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych;
- drzew lub krzewów usuwanych z obszaru parku narodowego lub rezerwatu przyrody nieobjętego ochroną krajobrazową;
- drzew lub krzewów usuwanych w ramach zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych parku narodowego lub rezerwatu przyrody, planu ochrony parku

krajobrazowego, albo planu zadań ochronnych lub planu ochrony dla obszaru Natura 2000;

- prowadzenia akcji ratowniczej przez jednostki ochrony przeciwpożarowej lub inne właściwe służby ustawowo powołane do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia;
- drzew lub krzewów stanowiących złomy lub wywroty usuwanych w szczególności przez jednostki ochrony pożarowej lub inne służby
- drzew lub krzewów należących do IGO (inwazyjne gatunki obce) stwarzających zagrożenie dla Unii lub do IGO stwarzających zagrożenie dla Polski.

W przypadku drzew lub krzewów, które rosną na nieruchomościach stanowiących własność osób fizycznych i są usuwane na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej właściciel nieruchomości jest zobligowany **dokonać zgłoszenia** do odpowiedniego organu (wójt, burmistrz albo prezydent miasta), jeżeli obwód pnia mierzonego na wysokości 5 cm przekracza:

- 80 cm - w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego;
- 65 cm - w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego;
- 50 cm - w przypadku pozostałych gatunków drzew.

Z reguły urzędy mają gotowe formularze zgłoszeń, które wymagają tylko uzupełnienia odpowiednich danych, jednakże takie zgłoszenie powinno zawierać: imię i nazwisko wnioskodawcy, oznaczenie nieruchomości, z której drzewo ma być usunięte oraz rysunek (mapkę) określającą usytuowanie drzewa na nieruchomości. Zgłoszenie składamy w biurze podawczym urzędu lub w komórce do tego przeznaczonej, albo wysyłamy za pośrednictwem operatora pocztowego. Organ w terminie 21 od dnia zgłoszenia ma obowiązek dokonania oględzin wycinanego drzewa. Po dokonaniu oględzin organ ma prawo do wniesienia sprzeciwu od zgłoszenia-jest to termin zawity i wynosi 14 dni od dnia wykonania oględzin. Jeżeli organ nie wniósł sprzeciwu właściciel nieruchomości może dokonać legalnej wycinki drzewa na swojej nieruchomości.

2.KIEDY NALEŻY MIEĆ ZEZWOLENIE NA WYCINKĘ DRZEWA LUB KRZEWU I JAK NALEŻY GO UZYSKAĆ ?

Zezwolenie na wycinkę drzewa jest wymagane w prawie każdym przypadku, poza wyjątkami wymienionymi powyżej. Celem uzyskania zezwolenia należy złożyć **wniosek o zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu**. **Wniosek o uzyskanie zezwolenia na wycinkę drzewa może złożyć:**

- właściciel nieruchomości, na której rośnie drzewo lub krzew
- innym posiadacz nieruchomości (na przykład dzierżawca, najemca) i posiada zgodę właściciela nieruchomości
- właściciel urządzeń służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej, jeżeli drzewa lub krzewy zagrażają funkcjonowaniu tych urządzeń

Warto w tym miejscu wspomnieć, że zgoda właściciela nieruchomości **nie jest wymagana** jeżeli wniosek składa: spółdzielnia mieszkaniowa, wspólnota mieszkaniowa (wspólnotą musi zarządzać zarząd), zarządca nieruchomości będącej własnością Skarbu Państwa, użytkownik wieczysty nieruchomości, posiadacz nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym.

Przed złożeniem wniosku należy sprawdzić, jaki gatunek drzewa chcemy usunąć, gdyż zasady uzyskania zezwolenia różnią się od gatunku drzewa. Następnie należy zmierzyć krzew lub drzewo, gdyż grubość pnia będzie decydująca, czy potrzebne jest zezwolenie na wycinkę, pomiar należy wykonać na wysokości **5 cm od ziemi**. Jeżeli z pomiarów wynika, że potrzebne będzie zezwolenie to obwód drzewa należy zmierzyć na wysokości **130 cm**. Jeśli drzewo na wysokości 130 cm-posiada kilka pni – należy zmierzyć obwód każdego z tych pni, jeżeli nie posiada pnia – należy zmierzyć obwód pnia bezpośrednio poniżej korony drzewa. W przypadku krzewów należy obliczyć powierzchnię, którą zajmuje drzewo lub skupisko krzewów.

Wniosek o wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu należy złożyć do odpowiedniego organu **(wójta, burmistrza lub prezydenta miasta)**. Jeżeli zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków – wniosek należy kierować do **wojewódzkiego konserwatora zabytków**. Formularz wniosku możemy otrzymać w urzędzie lub pobrać samodzielnie z ze strony internetowej urzędów miast lub gmin. Do wniosku należy również dołączyć stosowne załączniki. Wykaz załączników znajduje się we wzorze wniosku. Wniosek można złożyć w trzech formach: osobiście w urzędzie, listownie (najlepiej listem poleconym) lub elektronicznie (z podpisem elektronicznym). Jeżeli wniosek będzie zawierał **braki formalne** w postaci np. nieuzupełnienia wymaganej rubryki lub braku załącznika, to urząd wezwie do uzupełnienia ich braku-w terminie co najmniej 7 dni od otrzymania wezwania do ich uzupełnienia. Skutkiem nieuzupełnienia braków formalnych w terminie będzie pozostawienie wniosku bez rozpoznania. Po wpłynięciu prawidłowo wypełnionego wniosku urząd ustali strony postępowania i powiadomi je o toczącym się postępowaniu.

Kolejnym krokiem są oględziny miejsca wycinki drzewa lub krzewu, celem ustalenia dogodnego terminu urząd kontaktuje się z wnioskodawcą, najczęściej jest to kontakt telefoniczny. Podczas oględzin sprawdza się, czy usunięcie drzewa lub krzewów może naruszyć zakazy obowiązujące w stosunku do chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów np. czy podczas wycinki niezostanie zniszczone gniazdo ptaków chronionych lub siedlisko chronionego porostu. Podczas oględzin urzędnik ma również obowiązek zmierzenia krzewu lub drzewa. Jeżeli urząd uzna, że usunięcie krzewu lub drzewa jest uzasadnione, to wyda on **decyzję administracyjną.** W decyzji może znaleźć się także nakaz przesadzenia drzewa lub nasadzenia nowych drzew lub krzewów. W przypadku kiedy urząd nakaże wykonać nasadzenia zastępcze, to wskaże m.i.:

- miejsce nasadzeń,
- liczbę drzew lub wielkość powierzchni krzewów, które należy nasadzić,
- minimalny obwód pni drzewna wysokości 100 cm lub minimalny wiek krzaków,
- gatunek lub odmianę drzew lub krzewów, które należy nasadzić,
- termin wykonania nasadzeń oraz termin złożenia informacji o wykonaniu nasadzeń.

W decyzji może być również **nakaz przesadzenia drzewa lub krzewu**. Obowiązkiem organu w takiej sytuacji jest wskazanie:

- miejsca, na które należy przesadzić krzew lub drzewo,
- termin przesadzenia drzewu lub krzewu oraz termin złożenia informacji o przesadzeniu drzewa lub krzewu.

Organ może wydać także decyzję odmowną, od której można złożyć odwołanie w terminie 14 dni od daty otrzymania decyzji, odwołanie składamy do organu wyższego stopnia za pośrednictwem organu, który wydawał decyzję, czyli jeżeli wójt gminy wydał decyzję, to odwołanie składamy do Samorządowego Kolegium Odwoławczego właściwego dla danej gminy, za pośrednictwem wójta.

W drodze decyzji może być również zostać naliczona opłata za usunięcie drzewa lub krzewu. Opłatę należy uiścić na konto urzędu, w którym była wydawana decyzja. Termin uiszczenia opłaty wynosi 14 dni od momentu, kiedy zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu stało się ostateczne. Jeśli w zezwoleniu urząd wskazał początek biegu terminu usunięcia drzewa lub krzewu, to opłatę zapłać w terminie 14 dni – licząc od dnia rozpoczęcia biegu tego terminu. W przypadku nieuiszczenia należności w terminie zostaną naliczone odsetki. Jeśli w ogóle opłata nie zostanie uregulowana, to zastosowany zostanie tryb egzekucji. W momencie trudnej sytuacji materialnej można złożyć wniosek o rozłożenie należności na raty lub przesunięcie terminu płatności, urzędy z reguły pozytywnie rozpatrują takie wnioski. Zapłata należności na okres 3 lat odraczana jest w przypadku, jeżeli zezwolenie nakazuje nasadzenie lub przesadzenie krzewów lub drzew. Opłata ta ulega umorzeniu, jeśli po upływie 3 lat przesadzone lub posadzone drzewa (krzewy) zachowały żywotność, lub jeśli nie zachowały żywotności z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości. W sytuacji, kiedy drzewa lub krzewy nie zachowały swojej żywotności z przyczyn zależnych od posiadacza nieruchomości opłata staje się wymagalna.

Opłaty nie nalicza się m.i. w przypadku usunięcia:

- drzewa lub krzewu, na których usunięcie nie jest wymagane zezwolenie,
- drzew lub krzewów, które obumarły lub nie rokują szansy na przeżycie – z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości,
- drzew lub krzewów z grobli stawów rybnych,
- drzew, których obwód pnia mierzony na wysokości 130 cm nie przekracza: a)120 cm – w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego b)80 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew.

Usuniecie drzewa lub krzewu bez wymaganego pozwolenia lub bez zgody posiadacza nieruchomości grozi **administracyjna kara pieniężna,** którą wymierza odpowiedni organ w drodze decyzji administracyjnej. Kara za usunięcie drzewa lub krzewu bez wymaganego pozwolenia wynosi dwukrotność opłaty za usunięcie drzewa lub krzewu.

III. PROCEDURA UMIESZCZANIA OSÓB W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

WPROWADZENIE

Osobom potrzebującym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie mogą samodzielnie funkcjonować przysługuje prawo do umieszenia w **domu pomocy społecznej**. Domy pomocy społecznej są placówkami przeznaczonymi dla osób, które nie kwalifikują się do leczenia szpitalnego, lecz z uwagi na podeszły wiek, schorzenia, warunki rodzinne, mieszkaniowe i materialne oraz sytuację życiową wymagają stałej opieki. Postępowanie o umieszczenie w domu społecznym jest postępowaniem administracyjnym i odbywa się ono w dwóch trybach:

- **dobrowolnym**, czyli na wniosek zainteresowanej osoby (uregulowany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- **przymusowym,** czyli na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego (uregulowany ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego)

1. PROCEDURA NA WNIOSEK OSOBY ZAINTERESOWENEJ

Postępowanie o umieszczenie w domu pomocy społecznej wszczyna się na wniosek osoby zainteresowanej. Wniosek należy skierować do ośrodka pomocy społecznej, właściwego dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy. Jeżeli wnioskodawcą jest osoba bezdomna, to wniosek musi złożyć do ośrodka pomocy społecznej właściwego dla ostatniego miejsca zameldowania na pobyt stały.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej do **wniosku** osoby ubiegającej się o skierowanie do domu pomocy społecznej **należy dołączyć**:

- decyzję o przyznaniu osobie ubiegającej się zasiłku stałego oraz pisemną zgodę osoby ubiegającej się lub jej przedstawiciela ustawowego na ponoszenie opłaty za pobyt w domu;
- decyzję organu emerytalno-rentowego ustalającego wysokość emerytury lub renty oraz pisemną zgodę na ponoszenie opłaty i na jej potrącanie przez właściwy organ emerytalno-rentowy ze świadczenia emerytalnego lub rentowego, zgodnie z odrębnymi przepisami;
- oświadczenia o wysokości dochodu osoby ubiegającej się, małżonka, zstępnych przed wstępnymi zobowiązanych do ponoszenia opłaty, oświadczenie o wysokości dochodu osoby małoletniej, w przypadku gdy opłatę będzie ponosić przedstawiciel ustawowy;
- zaświadczenie, o którym mowa w art. 22 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego ;
- pisemną zgodę osoby ubiegającej się lub przedstawiciela ustawowego na potrącanie z zasiłku stałego opłaty za pobyt w domu – w przypadku wyrażenia takiej zgody;
- pisemną zgodę ośrodka pomocy społecznej na potrącanie z zasiłku stałego osoby ubiegającej się opłaty za pobyt w domu – w przypadku skierowania do domu ponadgminnego;

- postanowienie sądu opiekuńczego w przedmiocie udzielenia zezwolenia na skierowanie do domu pomocy społecznej – w przypadku osób ubezwłasnowolnionych całkowicie oraz małoletnich.

Za zgodą osoby ubiegającej się lub jej przedstawiciela ustawowego wniosek może złożyć inna osoba fizyczna lub prawna, a także powiatowe centrum pomocy rodzinie lub ośrodek pomocy społecznej.

Po wpłynięciu wniosku do ośrodka pomocy społecznej, urząd podejmuje działania, które mają na celu ustalenie sytuacji osobistej, zdrowotnej, majątkowej oraz dochodowej. Informacje te są niezbędne do ustalenia zasadności umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej. Przesłanki do ulokowania osoby w domu pomocy społecznej są wskazane w art. 54 § 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej ma osoba niemogąca samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, wymagająca całodobowej opieki z powodu:

- wieku
- choroby
- niepełnosprawności

Ustalenia, czy osoba ubiegająca się o umieszczenie domu pomocy społecznej spełnia powyższe przesłanki dokonuje **pracownik socjalny** poprzez **przeprowadzenie wywiadu środowiskowego**. Warto również wspomnieć, ze jeżeli wnioskodawca odmówi przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, to może być to podstawą do odmowy przyznania miejsca w placówce. Reasumując-warunkiem umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej jest stwierdzenie, że osoba nie może **samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu**. Podczas wywiadu weryfikowane jest także, czy możliwe jest wsparcie najbliższych osób z otoczenia wnioskodawcy. Wywiad środowiskowy przeprowadzany jest w miejscu zamieszkania albo w miejscu pobytu, która miałaby być umieszczona w placówce.

Po analizie stanu faktycznego oraz sytuacji wnioskodawcy organ wydaję decyzję o skierowaniu bądź o odmowie skierowania osoby do domu pomocy społecznej. Od decyzji przysługuje prawo odwołania-w terminie 14 dni od otrzymania decyzji. Odwołanie składa się do organu wyższego szczebla (Samorządowego Kolegium Odwoławczego) za pośrednictwem organu wydającego decyzję.

Wnioskodawca kierowany jest do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, **jak najbliższego** dla miejsca zamieszkania. Oznacza to, że organ wybierając miejsce umieszczenia nie musi wybierać palcówki najbliższej. Jeśli jednak dom pomocy społecznej usytuowany jest w dużej odległości od miejsca zamieszkania, to osoba może zostać tam skierowana tylko wówczas, gdy okoliczności sprawy na to wskazują lub przewidywany czas oczekiwania na umieszczenie w placówce zlokalizowanej blisko miejsca zamieszkania wynosi 3 miesiące (lub wiecej). Po wydaniu decyzji o skierowaniu do domu pomocy społecznej, organ gminy prowadzącej ośrodek pomocy społecznej lub starostę prowadzącego dom pomocy społecznej wydaje decyzję o umieszczeniu osoby w placówce. Czynnością poprzedzającą

przyjęcie osoby do domu pomocy społecznej jest ustalenie aktualnej sytuacji, celem wdrożenia planu wsparcia po przyjęciu do placówki.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca. Średni koszt utrzymania ustalany jest co roku do 31 marca przez właściwe do tego organy.

Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w placówce są kolejno:

- mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka;
- małżonek, zstępni przed wstępnymi;
- gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społeczne.

Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej mogą również wnosić osoby niewymienione wyżej. Warto w tym miejscu wspomnieć, że osoby wnoszące opłatę lub obowiązane mogą być z niej zwolnione, składając odpowiedni wniosek w tym zakresie.

2. PROCEURA BEZ ZGODY OSOBY UMIESZCZANEJ

Zgodnie z **ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego** osoba, która wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie ma możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymaga leczenia szpitalnego **może być umieszczona w domu pomocy społecznej bez jej zgody (lub przedstawiciela ustawowego),** jeżeli brak opieki zagraża życiu tej osoby. W takiej sytuacji organ do spraw pomocy społecznej lub kierownik zakładu psychiatrycznego (jeżeli przebywająca w nim osoba jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, natomiast nie wymaga dalszego leczenia w tym szpitalu) może wystąpić do sądu opiekuńczego miejsca zamieszkania osoby z wnioskiem o przyjęcie do domu pomocy społecznej bez jej zgody.

Zastosowanie przez ośrodek pomocy społecznej takiej procedury oparte jest na objęciu osoby kierowanej tzw. **oparciem społecznym**, które w szczególności polega na:

- podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia;
- organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji;
- udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Po złożeniu przez organ wniosku o przymusowe umieszczenie w domu pomocy społecznej sąd opiekuńczy właściwy dla miejsca wszczyna postępowanie w sprawie. Postępowanie przed sądem opiekuńczym odbywa się na zasadach **kodeksu postępowania cywilnego**. Przed

wydaniem orzeczenia w tym zakresie, sąd jest zobligowany do uzyskania opinii jednego lub kliku biegłych z zakresu psychiatrii. Celem zapoznania się z sytuacją życiową osoby wobec której skierowano wniosek, sąd może również zlecić przeprowadzenie wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego. Sąd wydaje orzeczenie w postaci **postanowienia**, które nie ma charakteru **ostatecznego**, gdyż osoba przyjęta do domu pomocy społecznej, w tym również osoba ubezwłasnowolniona, jej przedstawiciel ustawowy, małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo oraz osoba sprawująca nad nią faktyczną opiekę, mogą występować do sądu opiekuńczego z **wnioskiem o zmianę orzeczenia o przyjęciu do domu pomocy społecznej**. Z wnioskiem o zmianę orzeczenia może wystąpić również kierownik domu pomocy społecznej jeżeli uzna, że zmieniły się okoliczności uzasadniające orzeczenie o przyjęciu osoby do domu pomocy społecznej.

W tym miejscu warto wspomnieć, że **podstawową** drogą kierowania do domu pomocy społecznej osoby, która wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie ma możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymaga leczenia szpitalnego powinna być droga **wnioskowa za zgodą osoby** chorej psychicznie lub upośledzonej umysłowo.

Prawomocne postanowienie w **przedmiocie przyjęcia do domu pomocy społecznej** zastępuje zatem zgodę osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Wykonanie przedmiotowego postanowienia należy do starosty właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby przyjmowanej do placówki. W przypadku, kiedy osoba odmawia stawienia się w domu pomocy społecznej lub w inny sposób utrudnia realizację postanowienia, sąd w ostateczności może zarządzić zatrzymanie i przymusowo doprowadzić osobę do miejsca wskazanego w orzeczeniu.

Experto Pro Bono

Fundacja rozwoju świadomości obywatelskiej

Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej
Experto Pro Bono
ul. Legionów 10, 22-400 Zamość
KRS: 0000582999
e-mail: biuro@fundacjaepb.pl
www.fundacjaepb.pl